

KUSTANTAMO
HELMIVYÖ

FINN*** WEST

VERISTÄ
SATOJA

PENTTI PESÄ

Veristä satoa

Pentti Pesä

Veristä satoa
Kaksi FinnWest-klassikkoa

Kustantamo Helmivyö
Turku 2023

Penti Pesä: Veristä Satoa: Kaksi Finn West-klassikkoa

ISBN: 978-952-7469-14-9

Painopaikka: BoD - Books on Demand, Norderstedt, Saksa

Teatteriohjaajan FinnWestit

Tämä kirja jatkaa Helmivyön FinnWestien uudelleenjulkaisuprojektia. Aiemmin on ilmestynyt Pekka Hakalan ja Harri Raittiin Wild Finnistä kertovia tarinoita, nyt on vuorossa teatteriohjaajana tunnettu Pentti Pesä.

Helsingissä vuonna 1942 syntynyt ja Kemissä, Oulussa ja Kuopiossa vaikuttanut Pesä kirjoitti ensimmäiset FinnWestinsä jo 1970-luvulla, mutta ei valitettavasti pitänyt kirjaa ilmestyneistä tarinoista ja niiden nimistä. Varmaksi tiedetyt tarinat ovat 1980- ja 1990-lukujen vaihteesta, ja Pesällä on myös kyseenalainen kunnia olla kirjoittanut viimeinen julkaistu FinnWest, *Jouluksi hirteen*, joka ilmestyi joulukuussa 1992.

Jokainen FinnWestiä kirjoittanut oli vähän erilainen kuin muut, Pesä oli humoristi, joka harjoitti mustaa, jopa groteskia meininkiä. Hänen tarinoissaan on toisinaan valtava henkilögalleria, jopa niin että hullu suomalainen Juho Helapää jää sivurooliin joissain tarinoissa. Samoin Pesän kertomuksissa on useita sivujuonia ja erilaisia teemoja yhdessä tarinassa. Kirjailijan ammattitaitoa osoit-

taa se, että jutut pysyvät kasassa.

Tässä kirjassa julkaistaan yhteisniteenä *Veristä satoa* (7/1992) ja *Ratsastava ruumis* (8/1992), joka muodostavat pitkän kokonaisuuden. Kertomuksessa etsitään apassien aarretta Ukkosvuorelta, ja tässäkin on Pesälle tyypillisesti laaja henkilökaarti. Kirjoittajalle tutusta teatterin maailmasta on henkilöiksi napattu virkaheitto Shakespearenäyttelijä, joka johtaa rikollisjoukkiota, sekä näyttelijän äksy ex-vaimo, jotka ovat kummatkin omalla tahollaan saaneet vihiä aarteesta. Juho Helapään ja Amos Jeffersonin tehtäviksi jää toimia sivussa tai taka-alalla.

Pesän varmaksi tiedetyistä FinnWesteistä ensimmäinen on *Jääkausi Texasissa* (7/1989), jossa Chicagosta lähetetään hienosteleva palkkatappaja päästämään päiviltä yksi sarjan vakituisista sivuhenkilöistä, Patrick O'Rourke. Mukana tarinassa on jääkoneen kehitelty tiedemies.

Toisessa tarinassa *Kuolema vetää välistä* (9/1990) on mukana jo romanssi. Uhkapeluri saa huijaamalla itselleen maatilaa Little Big Gulchista, ja erinäisten vaiheiden jälkeen hän löytää Juhon kotikaupungista myös rakkauden. *Nopean kuoleman kaupungissa* (3/1992) rikollisjoukko on pankkiryöstösaaliin jäljillä. Tarinassa on hyvä esi-

merkki Pesän huumorista, kun siinä jahdataan karanneita lemmikkiskorpioneja. *Siniset paholaiset* (4/1992) puolestaan kertoo entisistä ratsuväen miehistä, jotka terrorisoivat Texasia. Mukana on satiiria: rikollisjoukon johtaja oli armeijassa ollessaan tappanut omiaan ja todennut jälkeensä vain: "Eikö tappaminen ole sotilaan tehtävä?" Pesä kytkee tarinaan myös lamakauden Texasissa, johon iskee seteli- ja kolikkopula. Samanlaista yhteiskuntakritiikkiä on myös *Verisessä sadossa*.

Viimeinen FinnWestkin, *Jouluksi kotiin*, osoittaa Pesän kiinnostuksen yhteiskunnallisten ristiriitojen kuvaamiseen, sillä tarinan keskiössä ovat rautatie- ja kaivosyhtiöiden lakot. Juho Helapäättä luullaan lakkokiihottajaksi. Pesä väläyttelee aforismin tapaisia kiteytyksiä: "Tappajillakin on takanaan lapsuus, joko onneton tai onnellinen." Siirtolaiselämä on pahimmillaan sitä, että syntyy köyhänä ja kuolee köyhänä tekemättä minkäänlaista vaikutusta: "Ei kurjuudessa ole mitään puhuttavaa."

Länkkäreitä on usein pidetty lajityyppinä, joka puhuu sen puolesta, että ihmisen on itse pärjättävä, mutta FinnWestissä oli aina vahvaa sosiaalista eetosta.

Pentti Pesän esittelee myös Tapani Baggen te-

kemä haastattelu, joka ilmestyi alun perin Suomen Länkkäriseuran Ruudinsavussa vuonna 2009. Sen tekemisen jälkeen Pentti Pesä on jättäytynyt jo eläkkeelle.

Pesän FinnWestejä ja muita kirjoja ilmestyy Helmivyöltä jossain vaiheessa lisää. Pysy kuulolla ja lukuiloa *Verisen sadon* äärellä!

Turussa 10.1.2023

Juri Nummelin

Pentti Pesä – ammattimies

Tapani Bagge

Pentti Pesällä on ollut pienestä pitäen kova palo kirjallisuuteen ja teatteriin. Hän oppi kirjaimet alle kaksivuotiaana. Pian hän sai kirjastokortin, joka oli kovassa käytössä. Ennen kouluunmenoa hän luki tikkailta Raamattua muille Sturenkadun lapsille Helsingissä.

Armeijasta Pesä sai lomaa esikoisromaanin viimeistelyyn, mutta se romaani ei koskaan ilmestynyt. Teatterikoulu vei miehen, ensin 23-vuotiaana Kemiin teatterinjohtaja-ohjaajaksi ja sitten vuonna 1968 Ouluun ohjaajaksi. Siinä sivussa hän teki lehtijuttuja: kirja-arvosteluja ja henkilökuvia-kin.

Oulun kaupungin teatterissa Pesän käsiin osui Elämä-lehti, jonka toimittajan Juhani ”Hani” Salomaan hän tunsı Pohjolan Työn teatterikriitikkona.

”Sanoın Hanille, että tuollaisia Elämän juttuja-han tekee kuka tahansa. Hani ylytti kokeilemaan”, Pesä muistelee.

Siitä se lähti. Pesän ensimmäinen juttu Elämään oli ”Äitipuoli varasti sulhaseni”. Lisää seurasi. Sit-

ten Annamaija Tuisku nappasi hänet novellistiksi saman kustantajan eli Kolmiokirjan Perjantaihin, ja sitä kautta Pesä päätyi Seppo Tuiskun toimittaman G-mies Jerry Cottonin avustajaksi vuonna 1971.

“Helsingissä olin lainaillut näytelmänkirjoitusoppaita Yhdysvaltain lähetystön tiedotuskeskuksen kirjastosta, ja niistäkin oli hyötyä. Mutta Tuiskulta sain varsinaisen kirjoittajakoulutukseni”, Pesä kertoo.

Teatterityöhön on kuulunut ohjaamisen lisäksi dramatisointia, sovittamista, suomentamista ja omia näytelmiä. Siinä sivussa Pesältä on syntynyt toistasataa Cottonia, kolme omaa dekkaria, pari lastenkirjaa, neljä salanimiromaania, kolme jännityskuunnelmasarjaa, laulutekstejä, yli 50 Linna-, Kulta-, tai Palmusarjan romanttista vihkosta monilla eri salanimillä. FinnWestejä hän kirjoitti parikymmentä.

Seitsemänkymmenluvun vasemmistolaisissa kulttuuripiireissä ei hirveästi arvostettu kioskikirjallisuutta. Pesä kuunteli asiaan perehtymättömiin kritiikkiä peukaloitaan pyöritellen.

FinnWestin kirjoittamisen Pesä aloitti jo 1970-luvulla, sarjan luoneen ja sitä alkuun toimittaneen

Salomaan pyynnöstä. Pesä teki jutun pari vuodessa ja piti väliin taukoakin. Lehden viimeisenä vuonna tuli peräti kuusi lännenjuttua.

“Cottoneita tein mieluummin. Tuiskun Seppoa pidin mestarina ja opettajana, Salomaan Hani oli lähinnä kaveri”, Pesä arvioi.

FinnWest vaati kyllä taustatyötä siinä missä Cottonitkin. Piti lukea Villin lännen historiaa ja keksintöjen historiaa ja paneutua sen ajan ihmisten ajatusmaailmaan.

“Tarina syntyi enemmän fiilingillä kuin Cottonit, sitä ei tarvinnut juuri suunnitella. Länkkärit-hän ovat perinteisen jaon mukaan romanttista jännitystä. Niissä kaiken täytyy olla jollain lailla myytistä.”

Noin 75-liuskaisen FinnWestin Pesä saattoi rykäistä päivässä, kuten romantiikkasarjojen jututkin. Cottonin 110 liuskaan meni yleensä viikon päivät. Myös Linnasarjan tarinoita varten Pesä luki paljon historiaa. Yleensä idea lähti liikkeelle jostakin tietystä aikakaudesta ja sen ilmiöistä. Salomaa neuvoi hänelle romantiikkatarinan perusjuonen: Alussa esitellään pääpari ja heidän puhdas rakkautensa, sitten he joutuvat erilleen. Kaikenlaisten vaikeuksien ja kurjuuksien kautta he päätyvät lopussa taas yhteen. “Se päti niihin juttui-

hin”, Pesä muistelee.

Elokuvista Pesä arvostaa etenkin *Rio Bravaa*, *Etäisten laaksojen miestä* ja *Seitsemää rohkeaa miestä* – sekä tietysti jälkimmäisen esikuvaa, *Seitsemää samuraita*. Clint Eastwoodia hän ei nuorena pitänyt juuri minään, mutta nykyään hän jo tunnustaa Eastwoodin etevyyden.

“Aikoinaan tuli luettua paljon Riksin sarjaa, Zane Greytä ja James Oliver Curwoodia. Evan Evansin *Montana ratsastaa* -kirjan luin ainakin kolmeen kertaan.”

Yhdeksänkymmenluvun alussa Radioteatterin Väinö Vainio kysyi Pesältä hyvää länkkäriä, jonka voisi sovittaa sarjakuunnelmaksi. Pesä suositteli Greyn *Yksinäisen tähden harhailijaa*. Esko Salervo dramatisoi sen Radioteatterille 1994 ja seuraavana vuonna vielä *Purppurarinteiden ratsastajat*.

Vuonna 1986 Pesä kutsuttiin Kuopion kaupungin teatteriin, josta hän hiljattain jäi eläkkeelle. Tahti ei silti ole hidastunut. Ohjaajavierailuja riittää pitkin Itä-Suomea, näytelmiä Via Dolorosasta Kalle Päätaloon. Lokakuussa 2009 sai Iisalmen teatterissa ensi-iltansa Pesän kirjoittama ja ohjaama jännitysnäytelmä *Muotijuhlan jälkeen...*

Lisäksi Pesä tekee yhä kirjallisuuskritiikkejä.

“Ohjauskeikoilla on päivät aikaa lukea hotellissa”, hän sanoo. “Kotona sitten naputtelen jutut ja vien Savon Sanomiin.”

Eteläpohjalaisista siirtolaisista kertova lännen-näytelmä jäi aikoinaan kesken. Viimeistelyä odottaa myös muutaman vuoden takainen dekkarikäsis.

Entä Juho Kaaponpoika Helapää? Tuliko häntä ikävä, kun lehti kuoli?

“Olisihan noita voinut kirjoittaa enemmänkin”, Pesä tuumii. “Mutta aikansa kutakin.”

Julkaistu alun perin Ruudinsavussa 2 / vol. 6 (2009).

Pentti Pesän FinnWest-bibliografia 1989–1992

(vanhemmista ei ole luetteloa)

Jääkausi Texasissa FW 7/1989

Kuolema vetää välistä FW 9/1990

Nopean kuoleman kaupunki FW 3/1992

Siniset paholaiset FW 4/1992

Veristä satoa FW 7/1992

Ratsastava ruumis FW 8/1992

Montezuman kosto FW 10/1992

Jouluksi hirteen FW 12/1992

Veristä satoa

Ensimmäinen luku

Aavekaupunki

Etäinen huuto alkoi kimeänä valituksena ja päättyi pariin epätoivoiseen haukahdukseen ikään kuin kojootti olisi esittänyt moitteensa koko Manerran autiomaalle. Tuhansien neliökilometrien alue oli tukehtumassa kuumuuteen.

Juan Correga de Parades pysäytti ratsunsa, tarkkaili kanjonin jyrkkiä seinämiä ja mietti, mitä kojootti teki siinä pätsissä. Vai oliko se intiaanien merkkihuuto?

Aurinko hehkui taivaan kirkkaudessa, kavioiden nostama tomu pysyi ilmassa paikoillaan. Kivenlohkareiden joukossa ei näkynyt ruohonkorttaakaan.

Kojootti huusi uudelleen, sitten valitus vaimeni. Ympärillä oli pelkkää kuollutta hiljaisuutta.

Ramon Vargas ratsasti Juanin vierelle ja totesi:

– Apasseja.

– Oletko varma? Mistä tiedät?

– Mistäkö? Ramon nauroi niin, että valkoiset hampaat hehkuivat tumman parransängyn keskel-

lä. – Amigo, on asioita, jotka vain tietää. Esimerkiksi vilkaisemalla taakseen.

Hän osoitti harmaata savuhattaraa, joka oli kuin autiomaan taivaalle eksynyt sadepilvi.

Intiaanien savumerkki!

Ramon Vargas oli Juanin henkivartija – nuori, innokas ja tappavan vaarallinen vihollisilleen. Satulakotelosta erottui kivääri, ja rinnan poikki kulki kaksi tomuista patruunavyötä.

– Miten kaukana apassit ovat? Juan kysyi.

– Noiden kallioiden takana! Ramon vastasi ja sylkäisi tomuun. – Vartioivat pyhää vuorta. Niitä tulee koko ajan lisää.

Miksi apassit pysyivät piilossa? Matkansa aikana he olivat nähneet intiaaneja vain kerran. Joukko oli erottunut uhkaavana varjokuvana punertavaa iltataivasta vasten, mutta se ei ollut yrittänyt estää heidän kulkuaan.

– Tämä maa on meidän, Juan sanoi tiukasti. – Koko Manerra, kaikki nämä vuoret. Espanjan kuningas luovutti ne esi-isilleni ja de Paragesin suvulle ikuisiksi ajoiksi – ja Manerra siirtyy minun pojilleni sitten, kun menen naimisiin Mercedesin kanssa ja saamme poikia...

Juanin ääni muuttui pehmeäksi. Hänen mieleensä nousi kuva hoikasta ja nauravasta työstä,

joka oli jäänyt kotiin Chiachutan kaupunkiin odottamaan hänen paluutaan.

– Voi amigo, kun vain saisit apassit uskomaan tuon, Ramon irvisti. – Ja americanot. Tiedät kai, että ne stupidot kuvittelevat tätä maata omakseen. Suuri vahinko, kun ei Espanjan kuningas kertonut lahjastaan heille.

Juan nyökkäsi. Merentakainen kuningas ei suinkaan ollut täydellinen.

Intiaaneista oli ollut vaivaa vuosikymmenien ajan – mutta viime aikoina yhtä enemmän myös gringoista, ja niitä oli liian paljon! Ahneuksissaan ne suunnittelivat Manerran valtaamista. Silloin de Paragesin suvun maaomaisuus olisi mennyt. Hänen isänsäkin tiesi sen. Juuri siksi vanha mies oli lähettänyt nuorimman poikansa matkalle.

He olivat tulleet kaukaa, Sierra Madren juurelle rakennetusta Chiachutan kaupungista – nyt he olivat melkein perillä. Juan Correga de Parades silmäili nahalle piirrettyä karttaa, heilautti kättään ja huusi:

– Vamos – liikkeelle! Yritetään ehtiä kaivokselle jo tänään. Siellä olemme turvassa...

Pian muulikaravaani jatkoi etenemistään pitkin auringonpolttaman kanjonin pohjaa. Miehiä oli kolmisenkymmentä, eläimiä enemmän. Mukana

Helmivyön FinnWest- uudelleenjulkaisut jatkuvat!

Legendaarisen monitoimimiehen
Pentti Pesän *Veristä satoa* ja
Ratsastava ruumis muodostavat
laajan kokonaisuuden, jossa etsitään
apassien vanhaa kulta-aarretta. Juho
Helapään ja Amos Jeffersonin lisäksi
menossa mukana entisen
Shakespeare-näyttelijän kokoama
rikollisporukka, Shakespeare-
näyttelijän tuima ex-vaimo ja
palkkatappaja!

Kirjassa on myös Tapani Baggen
tekemä haastattelu, jossa Pentti Pesä
kertoo urastaan FinnWestin ja Jerry
Cottonin parissa.

Lyhyen esipuheen on kirjoittanut
suomalaisen lännenkirjallisuuden
historiaa kartoittanut Juri Nummelin.

**Kustantamo
Helmivyö**

ISBN 978-952-7469-14-9

Kansi: Juho Sihvonen

